

Dr. Kadlót Erzsébet
ügyvéd

DEBRECENI TÖRVÉNYSZÉK
DEBRECEN

Alkotmánybíróság
részére
1015 Budapest
Donáti u. 35-45

Regisztrációs szám: IV/01103-0/2022	Melléklet: III. bg.
Érkezett: 2022 MAJ 05.	2. Bpi. 649/2021
Szám: 3	Készítőroda:
Méret: 3x2 + 12 db	Tárgy: Alkotmányjogi panasz

Tisztelt Alkotmánybíróság!

1. Alulírott: [REDACTED]

- [REDACTED] dítványozó (a továbbiakban: Indítványozó)
- az Alkotmánybíróság Ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend) 27. § (1)-(4) bekezdései szerint, a csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselője útján,
 - az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 53. § (1) bekezdése, és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja szerint,
 - az Abtv. 27 § (1) bekezdés *a*) és *b*) pontjaiban foglalt feltételek bekövetkezésére alapítva,
 - a Debreceni Ítéltábla Bpfk.II.79/2022/6 számú végzése, valamint az ezen végzéssel helyben hagyott, a Debreceni Törvényszék 2.Bpi.649/2021/4. számú végzése ellen, az alábbi

a l k o t m á n y j o g i p a n a s z t

terjeszti elő.

I. Az Alkotmányjogi panasz tárgya és jogi feltételeinek igazolása

2. Az Indítványozó az alkotmányjogi panaszt – a III. pontban foglaltakban az alkotmányjogi összefüggéseket részletesen indokolva – a Debreceni Ítéltábla Bpfk.II.79/2022/6 számú végzése, valamint az ezen végzéssel helyben hagyott, a Debreceni Törvényszék 2.Bpi.649/2021/4. számú végzése mint **alaptörvény-ellenes határozatok** ellen, azok **alaptörvény-ellenességének megállapítása** és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján történő **megsemmisítése** iránt, az eljárás – megisméltésének elrendelése érdekében terjeszti elő. A megjelölt végzések az Indítványozónak az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint az Alaptörvényben biztosított jogait sértik, és az Abtv. 27. § (1) bekezdés *b*) pontjában előírt, **rendes jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette.**

3. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló, 2022. február **24-én kelt** másodfokú (jogerős) végzés az az Indítványozónak 2022. március első napjaiban került kézbesítésre. Erről a bírósági iratok között állhat rendelkezésre dokumentáció. Ez alapján alkotmányjogi panasz a benyújtás időpontjában – a meghozatal napjához – igazodva és ahhoz mérten is az Abtv. 30. § (1), (4) bekezdései, valamint az Ügyrend 28. § (1)-(2) bekezdései szerint **határidőben előterjesztett**.

4. Az Indítványozó bejelenti, hogy az alkotmányjogi panasz tárgyával kapcsolatban az Abtv. 31. (1)-(2) bekezdésében foglalt **kizáró okok nem** állnak fenn. Az ügyben – tudomása szerint – felülvizsgálati eljárás nincs folyamatban, továbbá a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 650. § (61 bekezdése *a*) pontja alapján a **felülvizsgálati kérelem** előterjesztése megfelelő indok hiányában **objektíve is kizárt**. Mindemellett az ügyben *res iudicatát* keletkeztető alkotmánybírói határozat sem született.

5. Az Indítványozó jogsérelmei véglegesen **a támadott határozat jogerőre emelkedésével** következtek be, illetve folyamatosan következnek be, és azok orvoslására vonatkozóan bírói út vagy egyéb hatékony jogorvoslati lehetőség számára nem áll rendelkezésre.

6. Az Indítványozónak az Abtv. 27. § bevezető mondat harmadik fordulatában megkövetelt, **közvetlen, aktuális** az ügyben való **személyes érintettsége – a 27. § (2) bekezdés a) pontjában** foglaltakra figyelemmel is – **fennáll**, minthogy a bevezetőben megjelölt határozatok szerint az ügy terheltje volt; s jelenleg a jogerőssé és végrehajthatóvá vált szabadságvesztés letöltésének megkezdésére vár.

7. Az Indítványozó – az anyagi jogi feltételek között részletezendően, az Abtv. 29. §-ának szem előtt tartásával – az Abtv. 52. § (1) bekezdés (*1b*) és *f*) pontja szerint előterjesztett, **határozott kérelemként kijelentett** indítványa, hogy:

Az Alaptörvény

a) Szabadság és Felelősség fejezetben alapjogként meghatározott,

– **II. cikkében** rögzített élethez, emberi méltósághoz való jog

– **III. cikkében** foglalt kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma

– **a XXVIII. cikk (7) bekezdésében** garantált, jogorvoslathoz való jog

megsértésére alapított sérelmeire figyelemmel,

b) **határozottan kéri** az Alkotmánybírószágtól,

c) a 2. pontban azonosított, jelen indítvánnyal támadott **végzések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését** [Abtv. 52. § (1b) *e*) pont], megállapítva, hogy a bíróságnak az Abtv. 43. § (3)-(4) bekezdése alapján az eljárást meg kell ismételni.

8. Az Ügyrend 36. § (2) bekezdése, valamint 56. § (1)-(2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel az Indítványozó kéri adatainak zárt kezelését.

9. Az Indítványozó ugyancsak kéri, hogy az Alkotmánybírószág az Abtv. 61. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel **hívja fel a bíróságot a Debreceni Törvényszék 2. Bf. 221/2020/50. számú jogerős ítélete végrehajtásának felfüggesztésére**, illetve ennek hiányában az Abtv. 53. § (4) bekezdése alapján a határozat végrehajtását maga függeszse fel.

10. Az Indítványozó **kéri adatai zárt kezelését.**

II. A releváns jogi és ténybeli háttér bemutatása, valamint a felülvizsgálati eljárás és az alkotmányjogi panasz viszonya

11. Az Indítványozót a Debreceni Járásbíróság 58. B. 406/2017/192. számú, 2020. június 17-én kelt ítéletében, a Bt. 176. § (1) bekezdésébe ütköző, társtettesként elkövetett kábítószer-kereskedelem büntette miatt 3 év 10 hónapi, fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 4 évi közügyektől eltiltásra ítélte. Az ítéletet a Debreceni Törvényszék, mint másodfokú bíróság, a 2021. május 19-én jogerős ítéletével annyiban változtatta meg, hogy megállapította a bűnszervezetben való elkövetés tényét.

12. Az Indítványozó vonatkozásában már a folyamatban lévő eljárást megelőzően és az eljárás során számos igazságügyi orvos-, elme, és pszichológus szakértői vélemény született, amelyek végső soron mind egy irányba mutattak. Az Indítványozó drog- és pszichoaktív anyag függőségét mindegyik szakvélemény – részben – eltérő súlyossági fokban és következmények mellett diagnosztizálta, de emellett, fiatal életkora ellenére már közel egy évtizede tartó akut és átmenti pszichikus zavarokat, bipoláris affektív zavart, és ezekhez társuló kevert tüneteket is megállapítottak, amelyekkel különböző egészségügyi intézményekben kezelték. Mindezek összhatásaként annak megállapítására is sor került, hogy az Indítványozó az elmeműködés kóros állapota az Indítványozónál a cselekmény elkövetésekor és azt követőleg is fennállt, mely közepes fokú korlátozottságot eredményezett. Közben (még az eljárás alatt) öngyilkossági és egyéb kevert tüneteket okozó pszichés okok miatt, a Debreceni Járásbíróság a **72. Pk. 502. 556/2019. számú végzésével külön is elrendelte** Felnőtt Pszichiátriai Osztályon történő kezelését, melyet az Indítványozón a Kenézy Gyula Egyetemi Kórház, 2019. október 15. napján foganatba is vett.

13. Nem vitásan, és az ítétekben is visszaigazoltan a bíróságoknak a fenti adatokat, tényeket igazoló szakvélemények a döntéshozatalkor nagyobb részt, de nem teljes körűen rendelkezésére álltak, s az Indítványozó azt sem vitatja, hogy az ismert adatokat bevonták mérlegelési jogkörükbe, tehát minden félreértést elkerülendő: a jelen indítvány nem a szakági (alap) ítéletek felülmérlegelésére irányul.

14. 2021. 05- 21. től azonban az Indítványozó pszichiátriai állapotában újabb, jelentős rosszabbodás következett be, amelynek ténymegállapításai már nem képezik a jogerős döntések részét. Ennek során a különböző egészségügyi intézetekben végrehajtott, szakirányú kezelések és az ezek nyomán született **egyesített igazságügyi szakértői vélemény** megállapította, hogy az Indítványozónál az alapbetegségeiből adódóan **életét közvetlenül veszélyeztető öngyilkos állapot kialakulása folytán jelen állapotában büntetés végrehajtás körülményei között nem tartható.**

15. Fentiekre tekintettel az Indítványozó és védője a Be. 637. § (1) bekezdés a) pont, *aa)* alpontja alapján – értelemszerűen kizárólag az ott megengedettek szerint – a büntetés-elviselési képességet a korábban ismertnél súlyosabb fok miatt, a büntetés-kiszabás vonatkozásában perújítást kezdeményezett. Ennek körében hivatkozott az irányadó ítélkezési gyakorlatra, így Debreceni

Ítéltábla Bf.IV. 725/2018/5. számú döntésében is követett a Kúria 56. számú BK véleményére, a csakúgy, mint az 1214/B/1990. Számú AB határozatban először megfogalmazott és azóta következetesen fenntartott, jogállami keretek között a büntetés kiszabását is irányító arányosság, szükségesség, ultima ratio elveire.

16. A Debreceni Törvényszék, majd a fellebbezés folytán eljáró Ítéltábla ezt követően meghozott, a 2. pontban rögzített döntéseiben azt állapította meg, hogy az Indítványozó által előterjesztett, a büntetés kiszabást érintő, a büntetés végrehajtási intézetbe történő befogadhatóságot kizáró körülmény nem minősül új körülménynek és ezért nem perújítási ok, így a kérelmet elutasította.

III. Az alkotmányjogi panasz részletezése és az alkotmányos összefüggések igazolása

17. Az Indítványozó alapjogi sérelme a perújítást elutasító döntéssel, az Alaptörvény II. cikk és III. cikk (1) bekezdésébe ütközően következtek be, minthogy rajta – nóvumként megállapítottan – életét veszélyeztető, számára kínzást, embertelen bánásmódot jelentő büntetés kerül foganatba vételre. A szakértői vélemény tartalmazza, hogy ilyen állapotban büntetés-végrehajtási intézetben nem tartható, tehát az egyértelműen az életét veszélyeztető embertelen bánásmód. Ezt az alapjogi szempontot azonban a perújítás során a bíróság nem vette figyelembe, tehát alapjogi ítélezést semmilyen értelemben – a rá kötelező módon – sem folytatott.

18. Az Alaptörvény III. cikke az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3 cikkében foglaltakkal megegyezően tartalmazza, hogy a demokratikus társadalom legalapvetőbb értékei közé tartozik a kínzás, az embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés **abszolút** tilalma, függetlenül a jogsérelemmel érintett magatartásától és az ügy körülményeitől. E tilalom tartalmát az EJEB számos – többek között Nagykamara – döntésében részletezte. A *Chahal v. the United Kingdom* (GC) (15/11/1996), a *Labita v. Italy* (GC) (06/04/2000.), *Salman v. Turkey* (27/06/2000), részletesen kifejtették, hogy a bizonyos fokú testi – és/vagy lelki gyötrelmet, szenvedést, fájdalmat okozó, így a 3. cikk hatálya alá eső büntetés/bánásmód megítélése ugyan – annak intenzitása miatt – mindig mérlegelést igényel, az azonban nem lehet vitás, hogy amikor már ennek nyomán az érintett életének veszélyeztetése is felmerül (akár csak a lehetőség szintjén), azon aligha van mit mérlegelni. [vö: *Ireland v. the United Kingdom* 5310/71, 18/01/1978, melyben kifejtett követelményrendszer megsértése a tagállamok között azóta sem volt példa, nem hogy ítéletben, de végrehajtási bánásmódot illetően sem.]

19. A fenti döntések nyomán kikristályosodott gyakorlatnak megfelelően a kínzás (elviselhetetlen fájdalomkózosra irányuló tevékenység) szintjét el nem érő, a 3. cikk hatálya alá tartozó embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek minősül minden olyan, a jogalanyak komoly testi és/vagy lelki szenvedést okozó magatartás, amely intenzitásában a kínzást nem éri el vagy amelyből hiányzik az arra irányuló szándékosság, célzat [*Ramirez Sanchez v. France* (GC) 04/07/2006]. Intenzitásában a „legalacsonyabb” az alsóbbrendűségi érzés kialakításával lelki gyötrelmet okozó megalázó bánásmód vagy büntetés, ahol – szemben az előzővel – már jelentősége lehet a célzatnak és a következménynek [*Raninen v. Finland* (16/12/1977); *Peers v. Greece* (19/04/2001)], de még ebben az esetben, a szándék hiánya nem feltétlenül zárja ki a 3. cikk sérelmét

[Riad and Idiab v. Belgium (24/01/2008)].

20. A döntések következetesen kimondják, hogy a jogszerű bánásmód/büntetés szükségképpen magában hordoz hátrányt, szenvedést, de mindaz, ami, akár emberi méltóság, (de pláne élet) veszélyeztetése körében a szükségszerű, a büntetés elviselésével elkerülhetetlenül együttjáró következményeken túl van, ami ezen túllévő megpróbáltatásnak, veszélynek, szorongásnak teszi ki az elítéltet, az Egyezmény 3. cikkének megsértését vonja magával. [vö: Kudła v. Poland (GC) (26/10/2000)]

21. Az EJEB ítélkezési gyakorlatában az a lépcsőzetesség tükröződik, amelynek alapjait az 1988. évi. 3. tvr-rel kihirdetett, az ENSZ Közgyűlése által 1984-ben elfogadott és 1987-ben hatályba lépett, a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény (UNCAT) konkretizálta. E szerint is az államok kötelesek minden olyan törvényhozási, igazgatási, bírósági és más hatékony intézkedéseket megtenni, amelyek a büntetések végrehajtása során is megakadályozzák az embertelen, kínzó, megalázó bánásmódot. Ennek ellenőrzésére hívták létre az államok a 2006. június 22-én hatályba lépett fakultatív jegyzőkönyvvel a független szakértőkkel működő ellenőrző mechanizmust (OPCAT), melynek működését a 2011. CXLIII. törvénnyel Magyarország is legitimálta, s amelynek működésére a monitoring-mechanizmus körében az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága is épít.

22. Az Alkotmánybíróság a 61/2011. (VII. 13.) AB határozatában Magyarország nemzetközi kötelezettségeiről szólva kiemelte, a nemzetközi szerződésekben elfogadott kötelezettségeknek a belső jogrendben is érvényesülnie kell, ezeket a szabályozás során kötelező figyelembe venni. Hangsúlyozta, hogy alapjogi területen ezekkel kapcsolatban már csak azért sem merülhet fel diszharmonikus szabályozás és értelmezés, mert az Alaptörvény (korábban Alkotmány) ezzel lényegi tartalmát ugyanúgy fogalmazza meg, mint a nemzetközi szerződések (például: Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya, EJE Egyezmény. Ebből a körülményből, és a védett jogoknak az Alaptörvény Q cikk (2)-(3) bekezdésével összhangban történő értelmezéséből pedig az is következik, hogy az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint az EJEB által kibontott jogvédelem szintje. Az Alkotmánybíróságnak akkor is követnie kell az EJEB gyakorlatát, ha a saját megelőző precedens-határozataiból ez kényszerűen nem következne. A 61/2011. (VII. 13.) AB határozatában foglaltakat az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépése után is – számos kontextusban – többször megerősítette [pl. 22/2016. (XII. 5.) AB határozat, 2/2017. (II. 10.) AB határozat, 3157/2018. (V. 16.) AB határozat].

23. A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód és büntetés tilalmával az Alkotmánybíróság érdemben csak a 684/B/2001. AB határozatban, majd az Alaptörvény hatályba lépése után a 32/2014. (XI. 3.) AB határozatban (illetve később ennek tartalmát megerősítve, az azonos problémakört érintő határozatokban, végzésekben) foglalkozott. Ezek a döntések azonban limitált problémakört érintettek: a fogvatartottak elhelyezési körülményeire vonatkozóan, a büntetés-végrehajtás szabályozásával és a végrehajtási „tevékenységgel” állapítottak meg az Egyezménnyel összhangban álló követelményrendszert.

24. Korábban, az 5/1992. (I. 30.) AB határozat majd a 30/2013. (X. 28.) AB határozat azt

rögzítette, hogy a büntetés végrehajtás során a jogalanyok alapvető jogaiba történő beavatkozás alapját, a jogkorlátozás legitimitását a jogerős bírósági ítélet teremti meg. Az azonban – az alkotmánybírósági gyakorlatban soha meg nem vizsgálta – alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés maradt, hogy a jogerős döntés, maga a büntetés mikor, milyen szélső értékek mentén jelent olyan alapjogi beavatkozást, amely felveti a II. és/vagy III. cikk által garantált jogok sérelmét. Ugyanakkor ez az EJEB gyakorlatban létező probléma és annyiban részben megválaszolt kérdés, hogy maga a kiszabott büntetés is az Egyezmény 3.cikkébe ütközhet. E körben Magyarországot érintő döntések is születtek. Legutóbb a 2021. október 28-án kelt és 2022. január 28-án véglegessé vált Case of Bancsók and László Magyar (no. 2.) v. Hungary, valamint a Case of Sándor Varga and Others v. Hungary 2021. június 17-én kelt és 2021. október 11-én véglegessé vált ítéletek. Ezekből is láthatóan az Egyezmény 3. cikke, és az ezzel megegyező, az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése, azonos szövegezés mellett tilalmazza az ilyen büntetések alkalmazását, vagyis **az nem lehet vitás, hogy ez alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, tehát alkotmánybírósági vizsgálat tárgya lehet.**

25. Az imént említett EJEB döntésekhez képest jelen esetben nem tekinthetünk el attól a szokatlan körülménytől, hogy az ügyben létezik egy okirati bizonyíték (**szakértői vélemény**), amely azt tartalmazza, hogy a jelen ügy Indítványozója **közvetlenül az életét fenyegető állapotba kerülhet a büntetés foganatbavételével, szükségképpen felmerül tehát az élet védelméről szóló, az Alaptörvény II. cikkének sérelme. Ez viszont a büntetés kiszabásával és a büntetés végrehajtásával összefüggésben szintúgy soha nem volt még alapjogi vizsgálat tárgya.**

26. Kétségtelen tény, hogy az élet védelmével kapcsolatban az Alkotmánybíróság hozott néhány rendkívüli jelentőségű határozatot, azonban ezek többségének felhívása – túl azon, hogy ez abszolút jog, amelyre vonatkozóan érvényesül az állam intézményvédelmi kötelezettsége – jelen esetben azért nem lenne adekvát, mert az alapjogi vizsgálat a jelen problémától igen távoleső közegben – és több ízben részlegesen – folyt [genfi konvenciók, magzati élet védelme, euthanázia, kötelező védőoltások, jelesül pl. 64/1991. (XII. 17.) AB határozat, 48/1998. (XI. 23.) AB határozat, 22/2003. (IV. 28.) AB határozat, 39/2007. (VI. 20) AB határozat] Az élet védelméhez való alapjog abszolút tételén túlmenően ezeknek jelen esetben a III. cikk tükrében annyi jelentősége nyilvánvalóan van, hogy a büntetés kiszabása és annak végrehajtása sem írhatja felül ezt a jogot, kontextusba helyezése azonban éppen a jelen alkotmányossági vizsgálat igénye.

27. Az azonban tény, hogy a büntetések és intézkedések vizsgálata körében az Alkotmánybíróság az első nagy jelentőségű határozatában kimondta a halálbüntetés tilalmát, azon az alkotmányossági talajon, hogy az élethez, emberi méltósághoz való alapvető jog lényeges tartalmát végletesen, antihumánusan, helyrehozhatatlanul hátrányosan még a törvény szerint legitim szankció alkalmazásával sem lehet korlátozni/attól senkit nem lehet megfosztani, azt az államnak is tiszteletben kell tartani [23/1990. (X. 31.) AB határozat].

28. Nem büntetés-végrehajtási kérdés és nem is degradálható erre a szintre, hogy a büntetés-elviselési képesség (akár ideiglenes) csökkenése, nem járhat olyan, alapjogot érintő hátránnyal/következménnyel, amelyet a magyar jogrend még büntetési nemként alkalmazva is tilalmaz. Kétségtelen tény, hogy az EJEB döntések és a már említett alkotmánybírósági határozat

nyomán a büntetés-végrehajtás körében a magyar állam a korábbi tarthatatlan állapotokról ütemesen elindult a civilizációs követelményeket is abszolváló színvonal irányába, de az Indítványozó állapotának kezelésére a büntetés végrehajtás sem jogszabályi, sem infrastrukturális szinten semmilyen mértékben nincs felkészülve, jogszabályi mozgástere nincs, és a problémát – még igen tetemes társadalmi költség mellett – sem tudja érdemben kezelni. Az Indítványozó oldaláról nézve az életét közvetlenül veszélyeztető állapot mellett, az tudat és helyzet is kimeríti a III. cikk (1) bekezdésének sérelmét, hogy ilyen állapotban kiszolgáltatott és bizonytalan végrehajtási keretek közé kerül.

29. Mindezen túlmenően az Indítványozóra sérelmes az is, hogy a törvény szerint lehetséges jogorvoslati kérelmét – még a gyakorlattól is eltérően – a bíróság érdemben meg sem vizsgálta.

30. Az Alkotmánybíróság a 3305/2017. (XI. 24.) AB határozatban a tisztességes eljárás vizsgálata körében rámutatott arra, hogy az „Alaptörvény az Alkotmánybíróság új, alaptörvényi szintű feladataként határozza meg a bírói döntések Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatát. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontjából, valamint az Abtv. 27. §-ából fakadóan a bíróságok döntései és az Alaptörvény rendelkezései közötti összhang biztosítása végső soron az Alkotmánybíróság kötelessége. Erre figyelemmel megállapította, hogy az Alaptörvényben megfogalmazott tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerének elemei a magyar jogrendben immáron egy olyan alkotmányos mércét jelentenek, amely a jogszabályi környezeten túl az egyedi ügyben hozott bírói döntések megítéléséhez is alapul szolgál.” [7/2013. (III. 1.) AB határozat].

31. Az Alkotmánybíróság a 42/1993. (VI. 30.) AB határozatában, majd a 49/1998. (XI. 27.) AB határozatában kifejtette, a büntetőeljárás jogorvoslati rendszerére vonatkozóan pedig éppen a jogorvoslati eljárás tisztessége kapcsán a 20/2005. (V. 26.) AB határozatában átfogóan is megerősítette: „A büntetőeljárás garanciarendszere szerteágazó. A törvényi garanciák egy része közvetlenül az Alkotmányból, származó, vagy annak egyes rendelkezéseiből levezethető, sok esetben a Be. alapvető rendelkezéseiben külön is megerősített szabályokat tartalmaz. Az alkotmányi garanciákat a jogalkotó még törvényben sem zárhatja ki, nem korlátozhatja és nem függesztheti fel, mert ez alapvető jog lényeges tartalmának korlátozását jelentené, s így az Alkotmány 8. § (2) bekezdésébe ütközően alkotmányellenes. (...) a Be. egyes jogintézményekre vonatkozó rendelkezéseiben ezeknek közvetlenül tükröződniük és alkotmányos tartalommal érvényesülniük kell.”

32. A jogorvoslathoz való jog lényeges alkotmányos garancia, s a rendkívüli perorvoslatok célja, rendeltetése éppen abban áll, hogy a szükséges esetekben a működésében alkotmányos és hiteles igazságszolgáltatáson belül orvosolhatók legyenek mindazon helyzetek, amelyek a büntetőjogi főkérdések tekintetében meghatározóak. A büntetés kiszabása pedig mindenképpen büntetőjogi főkérdés.

33. Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben a jogorvoslati jog gyakorlásával szemben is minőségi követelményeket állított, annak formális érvényesülését nem tekintette alkotmányosan adekvátnak [részletesen például: 20/2005. (V. 26.) AB határozat]. A testület felfogásában kezdettől

fogva érvényesült az a tétel, hogy a jogorvoslathoz való jog a jogállam céljainak és feladatainak megvalósítását szolgálja, ezért az államnak olyan jogszabályokat kell alkotnia, amelyek eljárási garanciák nyújtásával az alanyi jogok érvényesítésének lehetőségét megteremtik (összefoglalóan: 602/D/1999. AB határozat). A jogorvoslathoz való lényege ennek megfelelően az, hogy „a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát.” Alapvető sajátosság továbbá, hogy az érdemi határozatok felett más szervnek, vagy ugyanazon szervben belül magasabb fórumnak kell érdemi döntési jogkörrel rendelkeznie [részletesen pl. 22/1995. (III. 31.) AB határozat, 23/1998. (VI. 9.) AB határozat, 49/1998. (XI. 27.) AB határozat, 19/1999. (VI. 25) AB határozat, 46/2003. (X. 16.) AB határozat]. A jogorvoslathoz való alapjog biztosítását terhelt számára csak az jelenti, ha az eljárásban a főkérdések valódi megvizsgálására – kellő indok mellett – ténylegesen sor kerül, még az előtt, hogy számára a döntés végrehajtása visszafordíthatatlan hátrányt jelentene. Különös tekintettel érvényes ez arra az esetre, ha a végrehajtás nyomán élete veszélyeztetése is felmerül.

34. A jogalkotó a különböző eljárásokra nézve más-más jogorvoslati formákat, eltérő jogorvoslati fórumokat állapíthat meg, miként eltérően határozhatja meg azt is, hogy hány fokú jogorvoslati rendszer érvényesülhet [1437/B/1990. AB határozat, 22/2014. (VII. 15.) AB határozat]. Az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való jog merituma azonban az, hogy az érintettek tényleges és hatékony jogorvoslat lehetőségével kell rendelkeznie. A jogorvoslattal kapcsolatos alapjogi sérelem ezért nem csak akkor állapítható meg ha a jogorvoslat lehetősége teljesen kizárt, hanem akkor is, ha a jogszabályban egyébként biztosított jogorvoslat más okból nem tud ténylegesen és hatékonyan érvényesülni, így például ha azt a részletszabályok rendelkezései akadályozzák meg, ezáltal üresítve ki, illetve téve formálissá a jogorvoslathoz való jogot [vö: 21/1997. (III. 26.) AB határozat]

35. A jogorvoslathoz való jog szabályozása és annak a Be. rendszerébe foglalása alapvetően a jogalkotó szabadsága körébe tartozó kérdés. Alkotmányos és alkotmányossági döntést indikáló problémává akkor válik, ha a jogorvoslat szabályozásának módjával, terjedelmével vagy éppen annak hiányával a jogalkotó az Alaptörvényben biztosított garanciális jogok sérelmét eredményezi, vagy olyan eljárás lefolytatására teremt módot, melynek során alapjogok sérülnek. A 602/D/1999 AB határozat azonban azt is tartalmazza, hogy a jogorvoslathoz való jog biztosítása a jogállam céljainak és feladatainak megvalósítását szolgálja. Az államnak e körben is olyan jogszabályokat kell alkotnia, amelyek az eljárási garanciák révén megteremti az alanyi jogok érvényesítésének lehetőségét.

36. Jelen esetben a büntetőeljárásra vonatkozóan a jogalkotó mind a ténykérdések, mind a jogkérdések körében gondoskodott olyan perorvoslati formákról, amelyek képesek lehetnek elhárítani az alapjogsérelem bekövetkezését. Azt maga a bíróság sem vitatta, hogy ténykérdésről van szó, nem kérdőjelezte meg a szakértői vélemény valóságtartalmát, a terhelt abban foglalt lehetséges jogsérelmeit. A támadott határozatból is nyilvánvalóan, a perújításra okot adó körülmény szakértői vizsgálat által megállapítottan egyértelműen azzal az alapállapottal áll összefüggésben, amely a per során is bizonyítás tárgyát képezte. A betegség jellege folytán már az alapügyben is világos volt, hogy a kevert személyiségzavar mintegy évtizede – a bűncselekménytől függetlenül – fennálló, romló állapot, amelynek nem egyszerűen a beszámítási képességre van kihatása. (Arra is,

de éppen amiatt, hogy ez ne is lehessen felülmérlegelésre visszavezethető, nem is ez volt a perújítás hivatkozási alapja; lévén a gyakorlat e kérdésben olyan szűkítő értelmezést követ, ami lassanként fel is számolta ezt a jogintézményt.)

37. Az EJEB törekvései is abba az irányba mutatnak, hogy lehetőség szerint a hazai jogrendszeren belül kell megteremteni azokat a jogorvoslatokat, amelyek az alapjogsérelmeket képesek elhárítani. A 22/2014. (VII. 15.) AB határozat még ebbe az irányba mutatott annak kimondásával, hogy: „A perújítás rendeltetése az alapügy befejezése után megállapítható hibák orvoslása, amelyek az alaphatározatra lényegesen kihatottak. Ez a rendkívüli perorvoslat a ténybeli hibák korrigálására szolgál, amelyet követően lehetőséget teremt a helyes következtetések levonására és a megfelelő jogkövetkezmények alkalmazására.” ... és ezen kívül: a jogalany alapjogainak védelmére.

38. Jelen ügyben azonban nem pusztán ez alkotmányossági vizsgálat tárgya. Az ügy mögött a korábbiakban felhozott olyan súlyos alapjogi sérelmek állnak, amelyeket korábban az Indítványozónak nem is állt módjában érvényesíteni és ennek érdekében a rendes bírósági jogrendszeren belül próbálta elérni a jogsérelem orvoslását. Az tehát nem tartható álláspont, amely általános érvénnyel hárítja a rendkívüli perorvoslat megengedhetőségének alkotmányossági vizsgálatát, akkor is, ha amögött adekvát és a rendes bírósági rendszeren belül érvényesíteni próbált, közvetlen alapjogsérelem van [mint pl. 3142/2016. (VI. 29.) AB végzés]. Ha van egy törvényes lehetőség a rendes bírósági rendszeren belül, azt az Indítványozó köteles igénybe venni, és erre nem lehet az a válasz, hogy az alapügyben figyelembe nem vett, igazolt ténykérdés esetén sem kaphat alkotmányjogi panasz keretében sem jogorvoslatot. Az az alapjogi bíraskodás vége, ha formai alapon egy olyan jogrendszer a terhelt esetében „várja a mérsékelt szankció mellett a halálos eredmény bekövetkezését”, ahol egyébként halálbüntetés nincs.

39. A fentebb kifejtettek alapján az indítványozó ismételten kéri az indítvány befogadását és elbírálását, valamint a támadott bírósági határozatok alaptörvény-ellenességének megállapítását és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján megsemmisítését.

A végrehajtás felfüggesztése és egyéb körülmények

40. Az Indítványozó számára az alapjogi sérelmek mentén lefolytatott eljárás és meghozott ítélet eredményeként a szabadságvesztés végrehajtása – szakértői véleménnyel igazoltan – visszafordíthatatlan eredmény okozhat. Ez közvetlen, alapjogilag igazolható sérelem, hiszen sérülnek az Indítványozónak a korlátozhatatlan alapjogai, amelyek mindenkit megilletnek. Nem „általános” kára bekövetkezésének esélye áll fenn, hanem élet- és emberi méltósághoz való jog sérelme.

41. A végrehajtás felfüggesztésének az Abtv. 61. §-ban körülírt diszjunktív feltételei közül megállapítható, hogy minimálisan az alkotmánybíróság eljárásának tartamára és várható döntésére figyelemmel indokolt a büntető ítélet végrehajtásának felfüggesztése, tekintve, hogy az Indítványozónak a helyzet fenntartása helyrehozhatatlan és súlyos károkat okoz. A

szabadságelvonással járó büntetés következményei jelen esetben visszafordíthatatlanok.

42. Az indokolásban kifejtett érveinkre figyelemmel megállapítható, hogy az Indítványozónak több szinten és többrétegűen sérültek az alkotmányos jogai, amiért ténylegesen jogorvoslást kell kapnia. Ennek minősége azonban függ attól, hogy mennyiben lesznek meg a jogorvosolhatóság tényleges feltételei; az Indítványozó egészsége és az őt ért sérelmek ténylegesen mennyiben lesznek reparálhatók. Erre figyelemmel ismételten indítványozzuk a végrehajtás felfüggesztését.

Budapest, 2022. április 20.

Tisztelettel, az Indítványozó képviselőjében:

dr. Kadlót Erzsébet

dr. Kadlót Erzsébet
ügyvéd

Melléletek: Meghatalmazás,